

Udeleženci srečanja »Mesta v tranziciji« na ekskurziji v severovzhodni Sloveniji.

in njihova primerjava na svetovnem nivoju, odnosi med mestom in okolico v okviru mestnih regij ter ekološka problematika v mestih. Pomembno mesto so na sestanku dobili tudi slovenski geografi (dr. Mirko Pak, dr. Andrej Černe, dr. Vladimir Drozg, dr. Dejan Rebernik, dr. Marko Krevs in Simon Kušar) in na ta način uspešno predstavili značilnosti razvoja in preobrazbe slovenskih mest v času gospodarske tranzicije.

Znanstveni del srečanja so dopolnile in vsebinsko obogatile ekskurzije: mestna ekskurzija po Ljubljani, na kateri so se udeleženci seznanili z razvojnimi procesi in preobrazbo slovenskega glavnega mesta, ekskurzija v severovzhodno Slovenijo z obiskom Velenja, Maribora, Slovenskih goric, Ptuja in Haloz ter dvodnevna zaključna ekskurzija v zahodno Slovenijo (od Bleda preko Vršiča, po dolini Soče do Nove Gorice in preko Krasa do slovenske obale), ki je udeležencem predstavila vso raznolikost Slovenije med Alpami, Krasom in Sredozemljem. Vsi tuji gostje so bili izjemno navdušeni nad organizacijo ekskurzij in nad Slovenijo, kar bo vsaj malo pripomoglo k večji prepoznavnosti in promociji naše države v tujini.

Srečanje je doživelo za slovenske razmere izjemno medijsko pozornost, saj je bilo predstavljeno na nacionalni televiziji (oddaja Odmevi v ponedeljek 18. 9. 2003), na radijskih postajah ter v številnih časopisih.

V celoti je bilo srečanje zelo uspešno, za kar gre zahvala predvsem izjemno dobri organizaciji in veliki požrtvovalnosti članov organizacijskega odbora na čelu z dr. Mirko Pakom. Oddelek za geografijo je s tem ponovno dokazal svojo odličnost pri organizaciji zelo zahtevnega in pomembnega mednarodnega znanstvenega dogodka. S tem pa je prav gotovo utrdil ugled slovenske geografije v svetu.

Dejan Rebernik

Dr. Dragu Mezetu v spomin

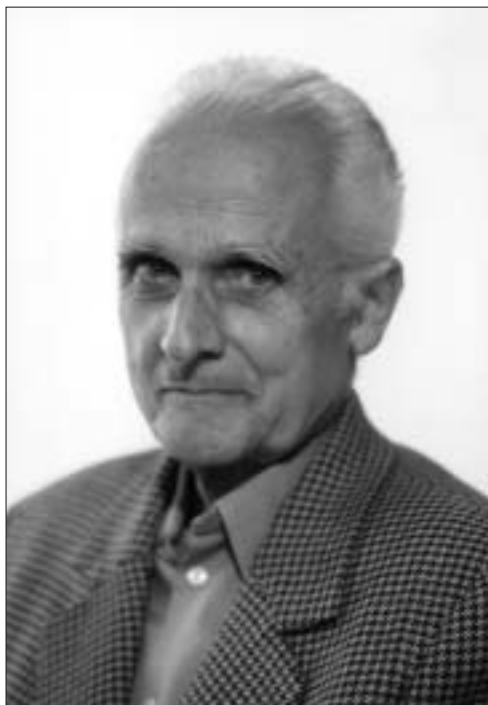
Ljubljana, 6. 9. 2003

V začetku septembra nas je globoko prizadelo in pretreslo žalostno sporočilo, da je preminil naš kolega in prijatelj dr. Drago Meze (26. 1. 1926 do 6. 9. 2003), znanstveni svetnik ZRC SAZU v pokoju, dolgoletni in odlični raziskovalec na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU. Bil je snovalec,

utemeljitelj in usmerjevalec nešteti temeljnih geografskih preučevanj, avtor številnih izvirnih znanstvenoraziskovalnih in aplikativnih študij in razprav, ki so bogatile našo stroko z novimi spoznanji o slovenski zemlji in njenem človeku. Sodi med večletne urednike obeh osrednjih geografskih periodičnih publikacij, bil pa je tudi tajnik in upravnik GIAM ZRC SAZU, mentor ter neutrujen in požrtvovalno dejaven član v najrazličnejših telesih naše stanovske organizacije kakor tudi v mnogih vodstvenih organih delovne skupnosti SAZU oziroma ZRC SAZU.

Rodil se je v Ljubljani, kjer je leta 1946 maturiral in leta 1952 diplomiral iz geografije na takratni Prirodoslovno-matematični fakulteti ljubljanske univerze. Z zagovorom teze Geomorfološki razvoj Gornje Savinjske doline na ljubljanski Filozofski fakulteti je postal doktor geografskih znanosti leta 1965. Že kot študent je postal pomožni asistent na Geografskem inštitutu SAZU (30. 9. 1949), kjer je bil 2. julija 1952 redno nastavljen, in sicer sprva kot asistent, od leta 1963 je bil višji strokovni sodelavec, nato višji znanstveni sodelavec (1965) in 18. junija 1973 je postal znanstveni svetnik SAZU. Upokojil se je 30. marca 1992.

Dr. Drago Meze sodi v tisto prvo povojno generacijo slovenskih geografov, ki je odločilno prispevala k razvoju, razvejenosti in uveljavitvi sodobne geografije na različnih področjih na Slovenskem. Njegova znanstvenoraziskovalna usmerjenost je segala na različna še neraziskana ali pomanjkljivo preučena področja. Nagel povojni razvoj teoretičnih osnov geografske misli, s katerimi je bil zakoličen osrednji predmet in smoter geografskih raziskav, ter nove metodološke zasnove preučevanja posameznih pokrajnotvornih prvin in njihovih sestavin so postregli z novimi in celostnejšimi pogledi na razvoj naših pokrajin. Obenem pa je vse to prispevalo k izluščitvi in izostritvi prenekaterih geografskih zakonitosti. Tako zasnovana preučevanja so postregla in dokumentirala številne sodobne in nove socialno-prostorske oziroma pokrajinske procese in probleme. V osredju tega in takšnega mladostno zagnanega, a vendarle kritičnega znanstvenoraziskovalnega utripa, ki je širil vsebinske meje osnovnih in aplikativnih geografskih spoznanj in njihovih uveljavitev v vsakdanjem življenju, je živel in ustvarjal dr. Drago Meze.

MARCO ZAPLATIL

Polnih petdeset let je bil prisoten v slovenskem znanstvenem in strokovnem tisku. Njegov prvi prispevek je bil objavljen v Geografskem vestniku leta 1950. Med njegovo prvo obsežnejšo in bogato dokumentirano študijo, Ledenik na Triglavu in na Skuti (Geografski zbornik 3, 1955, strani 10–114), in zadnjo razpravo, Sledi in učinki pleistocenske poledenitve v porečju Kokre (Preddvor v času in prostoru, 1999, strani 33–41), je preteklo kar štiri desetletja in pol. V tem časovnem razponu, polnem vznemirljivih raziskovalnih izzivov, spodbud in iskanj, so nastajale nadvse bogate in vsebinsko raznovrstne Mezetove stvaritve, ki so prispevale dragocen in pomemben delež k izoblikovanju vsebinske podobe in smotrov ter veljave sodobne slovenske geografije v drugi polovici 20. stoletja. Vseskozi je bilo njegovo znanstveno delo trdno vpeto v inštitutski raziskovalni program, ki ga je sooblikoval in uresničeval na različnih področjih. Bil je eden izmed redkih, ki so v času splošne specializacije in ozke usmerjenosti, ki sta se uspešno uveljavili tudi na področju geografije, ostal zvest širokemu, vzročno-posledičnemu, razvojnemu in celostno funkcionalnemu pogledu na geografska preučevanja okolja. Vse to je poleg drugega prispevalo, da je njegovo znanstvenoraziskovalno delo vsebinsko izredno široko in sega na različna področja sodobne slovenske geografije.

S svojimi raziskavami in ugotovitvami se je uveljavil na področju geomorfologije, ki je bila ena izmed temeljnih usmeritev naše stroke sredi preteklega stoletja. Preučil je geomorfološke značilnosti Voglajnske pokrajine in Zgornjega Sotelskega (1963), predstavil je Porečje Kokre v pleistocenu (1974). V knjigi Gornja Savinjska dolina (1966) je strnil in osvetlil nova dognanja o geomorfološkem razvoju pokrajine. Osvetlil je Razvoj reliefa v Sloveniji v kvartarju in prikazal reliefne in hidrogeografske razmere prazgodovinskega naselja »Virski Cvinger« na ozemlju med Stično in Ivančno Gorico (1994). Veliko dragocenega gradiva in spoznanj se je ohranilo v njegovih elaboratih s področja raziskav kvartarnih sedimentov in njihove izrabe v Sloveniji. Za ta preučevanja je skupaj z Milanom Šiferjem in Darkom Radinjo pripravil Osnovne smernice za preučevanje kvartarnih sedimentov in njihove izrabe na Slovenskem (Geografski vestnik 50, 1978).

Obilen in dragocen je Mezetov prispevek pri uresničevanju in predstavljanju geografskih značilnosti poplavnega sveta na Slovenskem. V sklopu teh večletnih raziskovanj je preučil, predstavil in podrobno z geografskih vidikov dokumentiral poplavni svet v Gornji Savinjski dolini (1977), Grosupeljski kotlini (1980), v porečju Rašice z Dobropoljami (1982) in na Blokah (1983). V ta vsebinski sklop lahko uvrstimo tudi razpravo s prikazom hidroloških razmer na Radenskem polju (1977).

Hribovske kmetije, ki predstavljajo značilno obljudenost hribovskega sveta in njegovo gospodarsko rabo, so področje, kjer se je Mezetova raziskovalna vnema razživela s polno ustvarjalno zagnanostjo. Skozi tri desetletja je seznanjal javnost s prenekaterimi značilnostmi in s številnimi socialnimi in gospodarskimi problemi hribovskih domačij, ki so prvenstveno temeljili na socialno-ekonomskem prevrednotenju posameznih sestavin geografskega okolja. Že leta 1960 je objavil prvo razpravo o hribovskih kmetijah v Gornji Savinjski dolini. Nato so v krajšem časovnem zaporedju sledile temeljite predstavitve kmetij pa njihov razvoj od začetka 19. stoletja dalje kakor tudi njihov najnovejši prebivalstveni in gospodarski potencial. Z njemu lastno razsodnostjo, kritičnostjo, natančnostjo, doslednostjo in dovezetnostjo za nova spoznanja, predvsem pa z mnogostransko geografsko osvetlitvijo smo dobili vpogled v nekdanji in najnovejši utrip hribovskih kmečkih gospodarstev ter v njihove gospodarske usmeritve. S terenskim delom ter s kasnejšimi kabinetnimi dopolnitvami je zbral potrebno gradivo za več kot pet tisoč slovenskih hribovskih domačij, ki poživljajo podobo našega alpskega in predalpskega sveta. Z dvanajstimi obsežnejšimi študijami in devetimi razpravami ter z Osnovnimi smernicami za geografsko preučevanje hribovskih kmetij na Slovenskem (Geografski vestnik 52, 1980) je zakoličil in postavil temelje, na katerih bodo uspešno temeljile vse tovrstne raziskave v prihodnje.

Četrto področje Mezetovega znanstvenoraziskovalnega dela temelji na preučevanju geografskih vzrokov in učinkov oziroma posledic naravnih nesreč. Za študijo Pozeba oljke v Primorju leta 1956 (Geografski zbornik 5, 1959) je zbral ogromno neprecenljivega dokumentarnega gradiva, ki mu je omogočilo predstaviti to značilno mediteransko kulturo z geografskega vidika. Kasneje je pisal še o vrtničastem viharju leta 1987 na Notranjskem pa o ujmi v Gornji Savinjski dolini leta 1990 in o počasni sanaciji po njej.

Gornja Savinjska dolina je pokrajina, ki ji je posvetil največ svojih del. Postal je najboljši in vsestranski poznavalec te alpske pokrajine. Njene pokrajinske različnosti in posebnosti je poleg naravnogeografskih prikazov osvetlil še s podrobnejšim prebivalstvenim razvojem, z njegovimi sestavinami, s prometnim omrežjem pa z najnovejšimi spremembami kmečkega doma, še zlasti hiše. Temeljito je obdelal in predstavil vsa gornjesavinjska naselja v tretji knjigi Krajevnege leksikona Slovenije (1976, strani 203–244). Tudi mnoge druge geografske značilnosti in problemi te pokrajine ali pa njeni posamezni predeli so bili deležni njegove raziskovalne pozornosti in strokovne predstavitve (na primer Škof v Matkovem kotu, solčavska panoramska cesta ...). Skupaj z Antonom Ramovšem je napisal knjižico Logarska dolina, ki je izšla v zbirki Kulturni in naravni spomeniki Slovenije (Maribor 1978). Za knjižico Slovenske gore (Ljubljana 1982, 1986) je napisal poglavje Raziskovanje.

S svojim prizadevnim in skrbno urejenimi sestavki je bil nepogrešljiv sodelavec Enciklopedije Jugoslavije in Enciklopedije Slovenije. Zanju je napisal več kot 60 prispevkov. Njegovo ime se pojavlja šestkrat tudi med sestavljalci bibliografij, ki jih je sestavil za Antona Melika in Svetozarja Ilesiča.

Ob vsem tem delu ne moremo prezreti Mezetove skrbi za zbiranje in uveljavljanje zemljepisnih imen, ki so ohranjena in živa med prebivalstvom. S strokovno predanostjo in organizacijsko zavzetostjo je prevzel skrb za recenzijo in dopolnitev zemljepisnih imen na novi topografski karti Slovenija v merilu 1 : 25.000. Tudi v njegovih terenskih zapiskih je ohranjena množica zemljepisnih imen. Nepreocenljivo je bogastvo hišnih imen, ki jih je skrbno zbiral in zapisoval ob preučevanju hribovskih kmetij.

Mezetova bibliografija je obsežna, vsebinsko bogata in raznovrstna. Obsega več kot 180 enot. Njegove študije, razprave, članki, poročila in knjižne ocene so objavljeni v 32 različnih znanstvenih in strokovnih publikacijah, zbornikih, enciklopedijah in drugje. Največ prispevkov je objavil v Geografskem vestniku (27), Geografskem zborniku (17), Celjskem zborniku (6), pa v Planinskem vestniku (11), Turističnem vestniku (4) in še drugod.

Poleg raziskovalnega dela je veliko časa namenil upravno-administrativnim poslom. Bil je tajnik (1967–1976) in upravnik (1987–1991) Geografskega inštituta. V Geografskem društvu Slovenije je imel najrazličnejše zadolžitve. Dve leti je bil predsednik ljubljanske podružnice GDS (1968–1969). Šest let (1979–84) je bil glavni in odgovorni urednik Geografskega vestnika, med letoma 1974 in 1994 član uredniškega odbora Geografskega zbornika, med letoma 1986 in 1994 pa tudi njegov sourednik.

Delo dr. Draga Mezeta je bilo vseskozi odmevno tudi v javnosti, še posebej v strokovnih krogih. Leta 1950 je dobil univerzitetno študentsko Prešernovo nagrado, dvakrat je prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča (1967 in 1983) in leta 1982 državno odlikovanje red dela z zlatim vencem. Stanovsko priznanje je prejel ob petdesetletnici GDS leta 1972, leta 1997 pa Melikovo priznanje na dosežke na znanstvenem področju.

Z dr. Dragom Mezetom smo izgubili enega izmed najbolj vsestranskih geografov, ki je s svojim vztrajnim in poglobljenim delom zapustil neizbrisne sledi na številnih področjih geografskih raziskav. Velja za enega najbolj doslednih in vsestransko usmerjenih geografov. Vse pokrajinske pojave, procese in probleme je motril s klasičnega in vsestransko žlahtnega regionalnogeografskega vidika. Vselej je skušal obravnavano tematiko osvetliti z različnih geografskih zornih kotov. Ljubil je vse neokrnjene pokrajinske sestavine. Terensko delo mu je bila osnova za poglobljen študij in razmislek o preučevani tematiki. Najbrž nisem daleč od resnice, če zapišem, da ga je neposredna ljubezen do pokrajine in njenih barvitih različnosti zavezovala že od mladosti. Kot študent je med počitnicami sodeloval pri arheoloških izkopavanjih paleolitskega jamskega najdišča v Betalovem spodmolu. V poletju 1948 je bil v študentski skupini, ki je pod vodstvom Svetozarja Ilesiča zbirala gradivo za študijo o oblikah naselij in zemljiške razdelitve na Primorskem (Geografski vestnik 20–21, 1949, stran 217). Tudi v vseh kasnejših letih je bil tesno povezan z vsakdanjim utripom pokrajine, še zlasti z Gornjo Savinjsko dolino. Iz zapuščene hišice v Radegundi nad Mozirjem si je s svojimi rokami in zamislimi uredil prijetno počitniško domovanje. To je bil njegov pravi »raj pod Goltmi«, od koder se razprostira pogled na njegovo ljubljeno Gornjo Savinjsko dolino. Bivanje v nekdanji Apnarjevi hišici je izrabljal za pogovore z domačini in okoličani, za seznanjenje z njihovimi vsakdanjimi uspehi in tegobami. Od vsepovsod, kjer je raziskoval, je ved-